

## **Lausuntopyyntö Kanta-Hämeen maakuntakaavan 2040 1. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta**

**YMPAR 11.02.2026 § 4**  
142/10.02.02/2024

Hämeen liitto pyytää lausuntoa Kanta-Hämeen maakuntakaavan 2040 1. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta. Lausunto tulee antaa 20.2.2026 mennessä.

Kanta-Hämeessä on tällä hetkellä voimassa Kanta-Hämeen maakuntakaava 2040, joka on koko maakunnan alueen ja kaikki maankäytön muodot kattava kokonaismaakuntakaava. Maakuntakaava 2040 sai lainvoiman 21.10.2021.

Valmisteilla oleva 1. vaihemaakuntakaava kattaa kaikki Kanta-Hämeen kunnat, mutta kaavassa ei käsitellä kaikkia maakuntakaavan aihealueita, vaan keskitytään energiatalouden puhtaaseen siirtymään, kestäväan liikkumiseen ja kulttuuriympäristöön. Vaihemaakuntakaavan vahvistuessa kaikki mitä ei erikseen tällä kaavalla kumota, jää Kanta-Hämeen kokonaismaakuntakaavasta 2040 voimaan.

Vaihemaakuntakaavan luonnoksen kartta sisältää kaikki uudet kaavakohteet. Varsinaisen kaavakartan lisäksi on laadittu kaksi muuta karttaa: Kumottavien kohteiden kartta ja epävirallinen kaavayhdistelmäluonnos. Vaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma oli nähtävillä 9.4.–12.5.2024. Tammelan kunta ei antanut osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta lausuntoa.

Maakuntakaavalla on alueidenkäyttölain mukaan erilaisia oikeusvaikutuksia, jotka kohdistuvat kuntakaavoitukseen sekä viranomaistoimintaan. Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Viranomaisten on suunnitellessaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista.

Vaihemaakuntakaavan keskeiset teemat jaoteltuna aihealueisiin:

Puhdas siirtymä

- tuulivoima
- aurinkovoima
- vetytalouden mahdollisuudet
- pienydinvoiman mahdollisuudet
- energian siirtoverkosto
- bioterminaaliverkosto
- luonnon monimuotoisuuden edistäminen
- ekologisen verkoston kriittiset kohdat

Kestävä liikkuminen

- liikenneväylien estevaikutukset

- pyöräliikenteen tavoiteverkko
- kestävät matkaketjut
- liikenteen ja logistiikan solmupisteet
- raideliikenteen kehittäminen ja kapasiteetin lisääminen nykyisissä maastokäytävissä
- sujuva, turvallinen ja kestävä liikennejärjestelmä

#### Kulttuuriympäristö

- valtakunnallisesti merkittävät maisema-alueet
- maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö
- valtakunnallisesti merkittävät arkeologiset alueet (VARK)

Lapsivaikutusten arviointi (Kvalt 60 §, 23.9.2019)

Päätöksen lapsivaikutukset: Ei

Yritysvaikutusten arviointi (Kvalt 66 §, 20.12.2010):

Vaikuttaako yritysten kilpailutilanteeseen: Ei

Onko päätöksellä vaikutuksia yritysten määrän kehittymiseen: Ei

Vaikuttaako päätös positiivisesti työpaikkojen muodostumiseen: Ei

Onko palvelu mahdollista ulkoistaa: Ei

Valmistelija: Kaavoittaja Mika Mäkelä p. 040 657 8077 ja Miika Tuki p. 050 464 3274

Esittelijä: Tekninen johtaja

Päätösehdotus: Ympäristölautakunta näkee vaihemaakuntakaavaluonnoksen edistävän maakunnan kehittymistä valituilla osa-alueilla ja toteaa Tammelan kunnan lausuntona:

Puhtaan siirtymän osalta Tammelan kunnan alueelle on osoitettu kaksi tuulivoima-aluetta, toinen valtatie 10 ja kantatie 54 risteyksen tuntumaan, toinen valtatie 10 pohjoispuolelle Mustialan kohdalla, Särkijärven ja Heinijärven itäpuolella. Alueille ei sijoitu mitään suurta valtakunnan sähköverkon voimalinjaa, mutta kaavailtu vetykaasuputken linjaus seurailee Tammelassa valtatie 10 linjaa, tarjoten vaihtoehdon alueilta myös tuulivoimalla tuotetun vihreän vedyn tuottamisesta verkkoon. Koska vedyn tuottaminen suhteellisen pienten tuulivoima-alueiden yhteydessä ei ole todennäköistä, olisi maakuntakaavassakin hyvä tutkia mahdollisuutta tuulivoimaa-alueilta sähkönsiirtolinjaa Kaukjärven teollisuusalueelle, joka on liiton selvityksissä todettu potentiaalisesti vedyn tuotantopaikaksi. Tammelan kunnalla on joka tapauksessa tavoitteena liittää alue vetyverkkoon ja mahdollistaa vedyn hyödyntäminen teollisuusalueella.

Aurinkovoiman osalta maakuntakaavassa ei ole osoitettu aluevarauksia, vaan yleismääräyksellä ohjattu ensisijaisesti sijoittumaan olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen ja infrastruktuuriin tai niiden läheisyyteen. Lisäksi määräyksessä on todettu:

- Sijoittumisessa on vältettävä metsäalueita, luonnontilaisen kaltaisia soita sekä viherrakenteen kannalta merkittäviä alueita.

- Arvokkaiden luontoalueiden ja ekologisten yhteyksien pirstomista tulee välttää.
- Maaseutualueilla aurinkovoiman tuotanto on pyrittävä toteuttamaan niin, että paneelialueella säilyy mahdollisuus maatalouden harjoittamiseen sähköntuotannon mahdollistamalla ja sitä tukevalla tavalla.
- Tuotantoalueiden suunnittelussa tulee ottaa huomioon eri hankkeiden yhteisvaikutukset sekä kulttuuriympäristöön, maisemaan, luontoon ja virkistykseen, elinkeinoihin ja asutukseen kohdistuvat vaikutukset.

Kunnan näkökulmasta aurinkovoimaan liittyvät linjaukset ovat sinällään hyviä, mutta aurinkovoiman käsittely maakuntakaavassa on jäänyt varsin teoreettiselle tasolle, sillä kunnassa ja seudulla käynnissä olevat hankkeet aurinkovoimahankkeet sijoittuvat leimallisesti suurten valtakunnan sähköverkkojen yhteyteen, mutta eivät rakennettuun ympäristöön, vaan pelloille ja metsäalueille. Asia on tällä hetkellä varsin konkreettinen paitsi kunnille myös maanomistajille, jotka saisivat aurinkovoimalle vuokraamistaan maa-alueista maanviljelyä ja metsätaloutta paremman tuoton. Sähkön suuret siirtoverkot myös houkuttelevat eri kokoluokan akkuvarastoja niiden läheisyyteen, joko aurinkovoimaan liittyen tai vain sähkön siirtoverkkoa hyödyntävänä säätövoimana. Siirtoverkko vaikuttaakin muodostavan omanlaisensa kasvukäytävän energiatalouden hankkeille. Maakuntakaavan ohjausvaikutusta asioihin kuten uusiutuvan energian sijoittumisen suhdetta aikaisemmin viljeltyyn peltoalueeseen tai hoidettuun talousmetsään, tulisi vähintäänkin avata maakuntakaavaselostuksessa, ellei näitä ohjata tarkemmin kaavakartan / määräyksen tasolla.

Liikenteen osalta maakuntakaavassa on osoitettu valtatie 10 Myllykyläntien risteyksestä itään päin merkittävästi parannettavana tienä, samoin kantatie 54. Kantatien 54 on kaavassa osoitettu joko kantatienä tai valtatieksi. Tammelan kunta kannattaa teiden parantamista ja liikenteen sujuvoittamista ja nopeuttamista, sillä tämä osaltaan parantaa myös Tammelan saavutettavuutta pääkaupunkiseudun suuntaan.

Alemman tieverkon osalta Härkätien Porrassyrjäntien osuuden kehitettävän matkailu- ja maisematien merkintä kumotaan ja korvataan historiallisen tielinjan merkinnällä. Valtakunnallisesti arvokkaan Hämeen Härkätien yhteyteen on kaavassa esitetty tielinjausta leveämpi valtakunnallinen Härkätien maisema-alue (myös Tammelan kulttuurimaisemien valtakunnallisesti arvokas maisema-alue on vastaavasti tarkentunut nykyisten valtakunnallisten rajausten mukaiseksi).

Maakuntakaavassa on Tammelaan osoitettu kaksi uutta tieliikenteen yhteystarvetta, Ojajärventien oikaisu Kuuslammilla sekä uusi tieyhteys valtatieltä 2 Eerikkilään Ruostejärven pohjoispuolella. Kummatkin hankkeet ovat kunnan kannalta kannatettavia, Ojajärventie sujuvoittaa liikennettä ja huomioi elinkeinoelämän tarpeet, yhteys Eerikkilään on etenkin pelastuslaitoksen tarpeeseen vaihtoehtoisena lähestymissuuntana. Ojajärventien oikaisun suunnitelmat ovat tarkentuneet, ja kunta toimittaa viimeisimmän aineiston liitolle.

Kaavassa kumotaan merkittävän yhdystien merkintä Rahamaantieltä ja sen tilalle tulee jalankulun ja pyöräilyn yhteystarve. Jalankulun ja pyöräilyn yhteystarpeita on kaavassa Tammelan kunnan alueella useita, suurin osa on jo aikaisemmassa kaavassa olleita, mutta koska merkintä määräyksineen uudistetaan, ovat aikaisemmatkin mukana. Uutena on edellä mainittu Rahamaantien ja Rahamaantieltä Härkätien vartta Eerikkilään johtavalle Urheiluopistontielle osoitettu yhteys. Eerikkilän pitkäaikaisena toiveena on ollut Härkätien varrelle sijoittuva kevyen liikenteen yhteys valtatielle asti, jolloin joukkoliikenteen pysäkit olisivat saavutettavissa Eerikkilästä. Kunta esittää, että yhteyden jatkamisen mahdollisuus Urheiluopistontieltä valtatie joukkoliikenteen pysäkeille tutkittaisiin kaavaa kehitettäessä.

Eerikkilään Saaren kansanpuiston suunnasta johtavan yhteyden myötä esitetään kumottavaksi Saaren kylästä Portaan kylään johtava jalankulun ja pyöräilyn yhteystarve. Tälle välille on kunnalla kuitenkin olemassa toteuttamiskelpoinen kevyen liikenteen väylän suunnitelma. Portaan kylä on paitsi Härkätien historiallinen vanha kylä, myös vireä kulttuuritoimija, joten kunta esittää tämänkin osuuden säilyttämistä maakuntakaavassa. Toinen kumottava yhteystarve on Valtaimenkujan päästä Tupasuon teollisuusalueelle esitetty jalankulun ja pyöräilyn yhteystarve. Alue onkin parhaiten saavutettavissa seututieltä 282 tähän liittyviä kevyen liikenteen väyliä pitkin. Teknisenä tarkennuksena Valtaimenkujan yhteystarpeen voisi päättää selkeästi ennen kevyelle liikenteelle turvatonta valtatie 2 liittymää. Nuutinkulmantien yhteystarve kuitenkin johtaa Riihivalkaman koulun kevyen liikenteen alitukseen, josta pääsee turvallisesti valtatie toiselle puolelle Viitakujalle.

Kaavassa on myös osoitettu uutena yhteytenä kestävän liikkumisen laatuikästä Jokioisten keskustasta Forssan kautta Tammelan keskustaan, joka jo nykyisin käsittää kevyen liikenteen väylän koko merkinnän mitalla. Merkintä mahdollistaa yhteyden entistä paremman kehittämisen tulevaisuudessa, ottaen huomioon kevyen liikenteen väylien uudet liikkumismuodot mm. sähköpyörien, sähköpotkulautojen ja robottikuljetusten liikkumisen väylänä.

Maakuntakaavassa on osoitettu uutena merkintänä ekologisen verkoston ydinalue, joka kattaa suuret alueet kuten Torronsuo ja Liesjärven kansallispuistot yhdistävä alue, kunnan koilliskulmalla Tammelan-Hattulan-Kalvolan järviylängön alue, kaakkoiskulmalla Tammelan-Lopen järviylängön alue, ja lisäksi Forssan puolelle jatkuva Saloistenjärven alue pohjoisosassa Tammelaa. Maakuntakaavan mukaan merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittäviä luonnon ydinalueita, laajoja yhtenäisiä metsäalueita, jotka ovat osa maakunnan ekologista verkostoa. Merkintä ei estä alueen maa- ja metsätaloustaloutta tai käyttöä haja-asutusluonteiseen rakentamiseen tai loma-asumiseen. Suurelta osin rakentaminen alueilla onkin tämän kaltaista, mutta poikkeuksen saattavat alueilla muodostaa maa- ja metsätalouteen liittyvä rakentaminen, kuten myös puhtaaseen siirtymään liittyvät energiataloushankkeet. Esimerkiksi Torronsuon ja Liesjärven yhdistävän alueen halki kulkee valtakunnallinen sähkön siirtolinja, ja alueella oleva maanomistaja selvittelee parhaillaan mahdollisuutta aurinkovoimakentän sijoittamiseen merkinnän alueelle.

Vaikkakin merkinnän tavoitteet ovat kannatettavia, edellä mainitut seikat olisi hyvä huomioida kaavaa valmistellessa ja mietittäessä merkinnän mahdollisia vaikutuksia paikallisille hankkeille.

Ekologisia alueita yhdistämään on kaavassa esitetty valtateiden alitukset / ylitykset osoittava nuolimerkintä. Tammelaan tällaista ei kaavassa ole esitetty, mutta Torronsuon ja Liesjärven ekologiselle alueelle on osoitettu virkistysreitteihin perustuva valtatie 2 alitusta osoittava jalankulun ja pyöräilyn yhteystarve. Kunnan yhdessä Uudenmaan ely-keskuksen kanssa teettämässä virkistysreittialituksen/ylityksen esisuunnitelmassa tutkittiin myös ekologisen yhteyden mahdollisuutta, ja sijoitettiin virkistysreitit alitus sellaiseen kohtaan, johon alitus voitaisiin rakentaa myös ekologisen yhteyden mahdollistavana. Tämä olisi hyvä todeta maakuntakaavaselostuksessa ekologisia yhteyksiä listattaessa.

Asian käsittely: Kaavoittaja Mika Mäkelä ja kaavoittaja Miika Tuki olivat läsnä kokouksessa asiantuntijoina asioiden § 3 ja § 4 käsittelyn aikana klo 17.33–18.21 ja molemmat poistuivat kokouksesta ennen päätöksentekoa.

Kunnanhallituksen puheenjohtaja Jyri Kaunisto ilmoitti olevansa esteellinen käsittelemään asiaa § 4 (yhteisöjäävi, hallintolaki 28.1. § 5 kohta, maakuntahallituksen jäsen) ja poistui kokouksesta asian käsittelyn ajaksi klo 17.59–18.21 sekä päätöksenteon ajaksi klo 18.23–18.29.

Päätös: Ympäristölautakunta hyväksyi päätösehdotuksen yksimielisesti.